

ÉVFORDULÓN – A SZAKMÁRÓL, AZ INTÉZETRŐL ÉS A FOLYÓIRATRÓL

Beszélgetés Borbáth Erika főigazgatóval

– Borbáth Erika, az Intézet főigazgatója 10 éve – a Szín indulásával egy időben – kezdte intézeti munkáját. Az évforduló kapcsán kérdezem őt arról, hogy mit jelent, jelentett számára az elmúlt 10 esztendő, milyennek látja a közművelődés helyzetét, milyen változásokat tapasztalt ebben az időszakban.

Borbáth Erika: Tíz év egyrészt hosszú idő, másrészt rendkívül gyorsan telt el. A személyes munkámban számtalan eredményt értem el, elsősorban abban az időszakban, amikor Földiák András volt az Intézet igazgatója. Nagy elszánással és sok tervvel kezdtük a munkánkat. Személyesen nekem is sok, innovatív feladatom volt, és ezek az új kihívások mindig ösztönöztek az embernek.

Ugyanakkor az elmúlt tíz év szakmai munkáját nem lehet önállóan, a közművelődés egésze nélkül értékelni. Több vonatkozásban is nehéz időszak volt. Mind a szakma, mind pedig az Intézet tevékenysége átalakulóban van. Megváltoztak, lényegesen módosultak a helyi társadalom viszonyai, a humán szakmai szolgáltatások szakosodtak, differenciáltak lettek; a közművelődési szolgáltatórendszer is sokszektorúvá vált. Ebben a folyamatban kellett és mind a mai napig kell az Intézetnek kialakítani az új arculatát, ügyelve arra, hogy a hagyományosan értékes tevékenységünket megőrizzük, fejleszteni tudjuk.

A Magyar Művelődési Intézet 2006-ban hatvan éves lesz. Ez alatt a hatvan év alatt rengeteg szép dolog történt, számtalan szakmai kezdeményezést indítottunk el. Sokan a szakmában ma is nosztalgiával gondolnak vissza a régi Népművelési Intézetre, az Országos Közművelődési Központra, a Művelődéskutató Intézetre. A hat évtizeden keresztül végzett munka – az adott esetben nosztalgikusán is megszépített évek – ugyanakkor felelősséget is hagyományoz ránk.

A szakmában strukturális változások mennek végbe, jelentősek, olyan változások, amelyek nem mindig tudatosulnak. Nem mindig tesszük egyértelművé a változásokat. Talán azért sem, mert az élet napról napra produkál új szituációkat, és ezeknek a helyzeteknek kell megfelelni. Nincs ideje, lehetősége a közművelődési szakembereknek az általános érvényű tapasztalatok megfogalmazására.

A Magyar Művelődési Intézet országos hatókörű, kifejezetten szolgáltató, tanácsadó intézmény, speciális feladatkörrel. Sajátos az a sokféleség, amivel mi foglalkozunk. Az ország legkülönbözőbb településein dolgozó kollégák várnak tőlünk egyrészt jogi útmutatást, másrészt kutatási tapasztalatot, kutatási segédanyagokat, harmadrészt közvetlenül módszertani segítséget. Természetesen kiadványokat és információt is. Ugyanakkor, az sem elhanyagolható, hogy a szakmában dolgozó kollégákkal olyan emberi kapcsolatot tudunk kialakítani, ami mentális megerősítést is jelenthet számukra.

– Hogyan változott az intézeti tevékenység?

Borbáth Erika: A folyamat összetett. Ha csak a képzést emelem ki, akkor azt mondhatom, hogy a művészeti csoportvezetők

képzésében az Intézet jogelődjei meghatározóak voltak, presztízs értékű, széles körben elismert képzéseket folytattak, amelyeket sehol máshol nem szerveztek. Ezeket a nagy hagyománnyal bonyolított képzéseket 1993-ban a szakképzési törvény hatályon kívül helyezte. Azóta lehet ugyan képezni, mondjuk tánccsoportvezetőket, karvezetőket és sorolhatnám a többi művészeti ágat, de az általunk kiadott tanúsítványok munkakör betöltésére nem alkalmasak.

Ez óriási hiányt jelent a szakmában, és joggal fogalmazzák meg többben, hogy erre szükség lenne. Mi elkészítettük a képzési terveinket, a megváltozott jogszabályokhoz igazodó oktatási programokat, de a 90-es évek után kialakult helyzetben nagyon jelentős harcok folynak minden egyes szakterületen, így az oktatás-képzés területén is nehéz bekerülni nem oktatási intézményként akkreditált programokba. Azt tapasztalom, hogy ez a szemlélet most van átalakulóban, és talán nyilvánvalóvá válik, hogy az iskolarendszeren kívüli képzésnek is létjogosultsága van.

Ugyanakkor az Országos Képzési Jegyzék megjelenésével az Intézet először három szakmában, a közművelődési szakember I. és II-ben, a kulturális menedzser valamint a népi-játék és kismesterség oktató szakképesítések esetében vált vizsgaközponttá. 2006-ban a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma háttérintézményeként már 53 szakmában vizsgáztatunk. A képzésben betöltött szerepünk változása talán szemléletesen mutatja a feladatrendszerünkben bekövetkezett strukturális változásokat, amelyek más területen is jelen vannak.

– Gyakorlatilag ágazati vizsgaközponttá vált az Intézet?

Borbáth Erika: Igen. Ugyanakkor a vizsgáztatási feladatok mellett a változó gazdasági, társadalmi környezet hatására új elvárások is megfogalmazásra kerülnek, amelyek új és új képzési programok kidolgozását és elindítását teszik szükségessé mind a közművelődési szakemberek, mind pedig a pedagógusok továbbképzési rendszerében. Ennek keretében részben tovább élnek a művészeti csoportvezetők képzései, a közösségfejlesztés területén akkreditált képzések, de jelentkeztünk pl. az EU-csatlakozás által felvetett újabb ismeretek elsajátításának a lehetőségével is.

Újabb kihívás pl. az információs rendszer kiépítése és működtetése, ami közvetlenül összekapcsolódik az elmúlt tíz évben az Intézetben elindított munkámmal is. Amikor 1996-ban a Magyar Művelődési Intézetbe jöttem dolgozni, itt többségében még „Erika” írógépek voltak. Számítógép csak szervezeti egységként egy-kettő volt. Azóta jelentős fejlődés történt, mert nem hogy az írógépek tűntek el, hanem lassan elérjük, hogy mindenkinek van személyi számítógépe, mára kiépítettünk egy jól működő belső hálózatot, továbbá létrehoztunk egy olyan internetes kulturális portált, ami a szakma egésze számára egyre fontosabb, és jelentős nemzetközi érdeklődés van iránta.

– Ez az országosan elérhető információs rendszer, az Erikanet (Egységes Regionális Információs Közművelődési Adatbázis)?

10 ÉVES A SZÍN – KÖZÖSSÉGI MŰVELŐDÉS

Borbáth Erika: Így van. Azt hiszem, hogy ez a jelentős változás alapvetően átalakítja, át kell alakítsa szakmai gondolkodásunkat. Sokkal naprakészebbnek, sokkal frissebbnek kell lennünk.

Tehát újra kell gondolnunk feladatainkat az oktatás, az amatőr művészeti mozgalmak, az információ-áramoltatás területén, s napjainkban körvonalazódik, hogy a vidékfejlesztés, a közösségfejlesztés hangsúlyai a mi munkánkban is egyre fontosabbak.

Hunyadi Zsuzsa az egyik kutatásában többek között a művelődési házba járási szokásokat vizsgálta.* Az eredmények azt mutatták, hogy a 14 és 70 éves korosztályban az összes kultúraközvetítő intézmény közül a művelődési házba járók látogatási aránya növekedett az elmúlt tíz évben. Ez leggyakrabban az alacsonyabb és közepes iskolai végzettségű falusi lakosság körében volt jellemző. A kutatás eredménye alapján is újra kell gondolnunk a közművelődés feladatrendszerét. Tudatosítanunk kell, hogy vannak olyan társadalmi rétegek és települések, amelyeknek egyedüli kulturális, közösségi lehetősége, támogatási forrása a közművelődési feladatellátás keretében jelentkezik. Fontos, hogy legyenek a településeken közösségek, mert ezek jelentik a helyi társadalom szövetét, s fontos az is, hogy legyenek művelődési házak, amelyek a helyi közösségek működéséhez kereteket, működési feltételeket biztosítanak.

Az 1990-es évek második felében, egy intézmény-felújítási pályázatban a pályázó polgármester írta a következőket: „a településen a víz-, gáz- és útfejlesztések miatt a 90-es évek elején bezárták a művelődési házat, mondván, hogy nincsen rá pénz. De muszáj, hogy újra építsük, mert amióta nem működik a művelődési ház, kezdjük elfelejteni a múltunkat, és nem tervezzük a jövőnket.” Azt gondolom, hogy az idézet hitvallása, indoklása lehet annak, hogy miért van szükség ezekre az intézményekre és a közösségekre.

– *Településfejlesztés kontra vidékfejlesztés?*

Borbáth Erika: Az EU-csatlakozás felvetette a kulturális ágazatban is a strukturális alapon szerveződő regionális, kistérségi fejlesztések szükségességét. A fenntartó Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma kezdeményezte a regionális szervezetrendszerhez kapcsolódó, kulturális hálózat kialakítását, amelynek megvalósítását az Intézetre bízta. Feladatunk többretű. Át kell gondolnunk, hogy hogyan tudjuk a kialakult tevékenységrendszerünket így átalakítani, hogy azok a régióban, a kistérségekben is életképes programok legyenek, s egyúttal biztosítsuk az országos megjelenésüket, kapcsolataikat, fejlesztésüket. Meg kell fogalmaznunk, hogy milyen szakmai szolgáltatásokkal tudjuk segíteni a helyiek ügyét, hogy pl. egy kistérségben hogyan tudjuk segíteni a településfejlesztéssel párhuzamosan, annak részeként az emberi erőforrás fejlesztését, a közösségek életre hívását. Nem gondolom azt, hogy újra ki kell találnunk mindent, nekünk abban van meghatározó feladatunk, hogy együttműködjünk a helyiekkel, hogy ők vegyék számba a lehetőségeiket és ennek alapján maguk fogalmazzák meg a céljaikat, s a megvalósításhoz segítsünk forrásokat találni, hogy az ágazati minisztériumban megfogalmazásra kerülő pályázatok bonyolításával működünk közre a megvalósításában. Ténylegesen komplex

*Hunyadi Zsuzsa: A művelődési házak közönsége, helye, szerepe a kulturális fogyasztásban. Magyar Művelődési Intézet, 2004.

értelemben vett vidékfejlesztési célokat fogalmazzunk meg, amelyek a strukturális fejlesztések mellett a hangsúlyt az emberre és környezetének kiegyensúlyozott fejlődésére helyezik, a harmóniát kívánjuk elősegíteni az ember, a környezet és a helyi gazdaság fejlesztésében.

– *Hogyan alakult a közművelődési intézményrendszer helyzete az elmúlt tíz évben?*

Borbáth Erika: Ebben a 10 évben sokat vitatkozunk a szervezeti formákról. Az önkormányzatok számtalan esetben indokolt, máskor indokolatlan költségvetési hiányokra hivatkozva, gyakorlatilag nem mindig alaposan átgondolt szervezeti átalakításokat hajtanak végre. Előfordul, hogy valakivel, mint intézményvezetővel nem akarnak együttműködni, s ezt a helyzetet az adott intézmény átalakításával kívánják megoldani.

– *Lehetségesnek tartod, hogy az átszervezések mögött személyes konfliktusok, esetleg politikai ellentétek állnak?*

Borbáth Erika: Előfordul, hogy a helyi politikai elit a konfliktuskezelésnek ezt a módját tartja a járható útnak, számukra az ún. szervezeti átalakítások nagyon jó megoldásnak tűnnek. Ilyenkor természetes, hogy a szakma összefog, és megpróbálja megvédeni az intézményt és nem utolsósorban azt a munkatársat, aki jól teljesít. Ez számos esetben személyes érdekvédelmet is jelenthet. Azt gondolom, az nem baj, ha van személyes érdekvédelem, mert minden szakterületen a szakember önmagában is olyan értéket képvisel, aki meghatározója a feladatellátásnak, aki nélkül nem létezik jól átgondolt, eredményes munka. De az is természetes, hogy csak a színvonalasan teljesítő kollégák számíthatnak a szakma kiállítására.

– *Az Intézet feladatának tekinti a személyes érdekvédelmet?*

Borbáth Erika: Véleményem szerint feladatunk a közösségi művelődés fenntartásáért, folyamatos működtetéséért dolgozni, de akkor, amikor egy ügyet védünk, nyilván, hogy letesszük a voksot szakemberek mellett is. A szervezeti átalakítások, amint említettem nagyon sokszor helyi konfliktuskezelő szerepben jelennek meg, és nem biztos, hogy ilyen esetekben az átszervezés célja a leghatékonyabb feladatellátás. Mi pedig azt szeretnénk, hogy minden esetben a helyi közösségek és működési feltételeik kerüljenek egyre jobb pozícióba. Tehát minél több lehetőség legyen a helyben élőknek arra, hogy lakóhelyükön szórakozzanak, tanuljanak, hogy közösségekbe járjanak, alkossanak.

Ezért tartom fontosnak azt a gondolkodást képviselni, hogy amikor szervezeti átalakításokról beszélünk, akkor mindig a feladatellátás javítása szempontjából keressük a megoldásokat.

Napjainkra plurális szervezetrendszer alakult ki a kultúra közvetítésében. Természetesnek tartom, hogy a közművelődésben is van létjogosultsága a vállalkozásnak, van létjogosultsága a nonprofit feladatellátásnak. Tapasztalataim szerint az alapfeladatok teljesítésében az intézmények jelentik a garanciát. Ugyanakkor meg kell nézni, hogyan működhet egy intézmény, akár egy nonprofit szervezet fenntartásában, működtetésében, milyen feladatokat teljesíthetünk vállalkozásban, mert nem biztos, hogy csakis közalkalmazottként lehet ott dolgozni. De meggyőződésem, hogy hatástanulmányok nélkül, pusztán anyagi vagy személyi megfontolások alapján dönteni a helyi kultúra

ügyéről nem lehet, mert annak hosszútávon lehetnek káros következményei.

Soha nem nosztalgiaiból kell visszanyúlni, pl. egy egyesületi formában megvalósuló művelődési, közművelődési feladat ellátásához, hanem azt kell eldönteni, hogy milyen feltételek mellett tudja pl. egy civil szervezet ellátni azt az összetett munkát, amelyhez egy-egy településen szakmai ismeretekre, kiszámíthatóságra és folyamatososságra van szükség.

Minél kisebb egy település, annál összetettebb és bonyolultabb a feladat. A nagyvárosok szakosodott szolgáltató rendszerében gyakorlatilag bármire lehet szakirányú képesítéssel rendelkező szakembert, illetve intézményt találni. Kistelepülésen a szociokulturális munka, a szórakozás igénye, a képzés, a közösségi együttlét, a mentálhigiénés feladatok együttesen fogalmazódnak meg elvárásként. Sokszor tűnik úgy, hogy azok a kollégáink, akik a kistelepüléseken dolgoznak, talán egyszerűbb vagy leegyszerűsített feladatot látnak el, mint a nagyvárosok szakmai munkatársai. Valójában más és más, egymással össze nem hasonlítható a feladat, s mindegyik izgalmas szakmai kihívást jelent.

– *A kistelepüléseken ma is a klasszikus értelemben vett népművelőre van szükség?*

Borbáth Erika: Igen, de nem abban az értelemben, hogy lámpás legyen, mint ahogy az a 20. század első felében elképzelték, hanem nagyon sok irányba kell érzékenynek lenni, számtalan szolgáltatást kell biztosítani. Sok feladatot kell helyben megoldani.

Az utóbbi másfél évtizedben felvetődő kérdés az is, hogy milyen feladatokkal ruházzuk fel a szakmai munkatársakat, s ezzel párhuzamosan milyen elnevezéssel „illetjük magunkat”. Mondjuk, hogy művelődésszervező, aztán mondjuk azt, hogy felnőttoktató, andragógus, közösségfejlesztő. Igazából a magyarországi terminológia nehezen ültethető át más nyelvre, illetve a Nyugat-Európában használt megjelölések hangzanak nálunk idegenül. Tartalmukban azonban jelen vannak, pl.: az angolok elsősorban közösségfejlesztő vagy közösségépítő szakembernek nevezik a munkatársat, tartalmában is a közösségépítést, településfejlesztést jelölik meg tevékenységként. A német terminológia a nyitott képzés fogalmát használja, ami a felnőttképzésre helyezi a hangsúlyt, míg a francia nyelvterületen az animátort, a közvetítő, közösséget összehívó feladatot ellátó kifejezést használják. *Ebből is látható, hogy Európában is szűnes a paletta, de nem azonos pl. az amatőr művészet fogalma sem, és nem tisztázott igazából az amatőr művészeknek a professzionális művészethez való viszonya sem. Véleményem szerint elsősorban a tartalmat kell meghatározni, s ebben a sokszínűségekre kell figyelniünk.*

– *Magyarország csatlakozása az EU-hoz jelent-e többletfeladatot, van-e harmonizációs kötelezettségünk?*

Borbáth Erika: A kulturális tárcának nyilvánvalóan, hogy jelent harmonizációs feladatot. De természetesen mi is, nap mint nap találkozunk hasonló kérdésekkel. Például a már említett amatőr művészet fogalmának az értelmezése egy élő probléma. Szeptemberben volt az úgynevezett kelet-európai államok országos hatókörű művelődési intézmény vezetőinek találkozója, ahol kifejezetten az amatőr művészeti mozgalom defini-

álásával foglalkoztunk. A szlovén partner arra vállalkozott, hogy november végéig elkészít egy javaslatot, amely megfogalmazza, hogy egyáltalán mi tekinthető amatőr művészeti tevékenységnek, hogyan harmonizálható a nyugat-európai hasonló amatőr művészeti tevékenységekkel, mi legyen a neve, stb. Vagy pl. a népfőiskola meghatározása; egészen más a népfőiskola az észak-európai országokban és egészen más pl. Németországban.

Észak-Európában a népfőiskola bentlakásos felnőttképzési gyakorlat. Németországban – egy kisváros népfőiskoláján töltöttem egy hónapot – gyakorlatilag olyan, mint egy magyarországi művelődési ház. Kistérségi feladatot ellátó intézményként működik. Vezetőjét az önkormányzat vagy az ottani tanács nevezte ki. Igazgatási körébe tartozik egy galéria, valamint további négy vagy öt település intézménye, de tulajdonképpen a zenekola is része ennek a szervezetnek, ezt nevezik ők népfőiskolának. A munkatársak ugyanolyan problémákkal küzdöttek, mint mi.

Magyarországon mégis valami egészen más szervezetként kezeljük a népfőiskolákat, nem mondjuk azt ki, hogy mi kérem egy észak-európai vagy egy német minta alapján szerveződjön népfőiskolát akarunk, vagy hogy milyen magyarországi modellt kívánunk megvalósítani a hazai és a külföldi tapasztalatok alapján. A bizonytalanságnak nyilván szervezeti és személyes okai is vannak.

A kérdések tisztázása nem csupán szakmai szempontból izgalmas kihívás, a harmonizáció megteremtése az EU-forrásokhoz való hozzáférés eredményessége miatt is szükséges.

Ugyanakkor nem véletlen, hogy az Európai Unióban a kultúra elsősorban az egyes országok belügye. A kultúra egy népnek, egy nemzetnek az önkifejező eszköze is. Nekünk, az Intézetben feladatunk, hogy kapcsolatokat építsünk ki, hogy együttműködéseket szervezzünk kultúránk határainkon túli megismertetéséhez és a már jól működő külföldi tapasztalatok hazai tudatosításához. Azért is kell ismerni az Európai Unióban lévő modelleket, hogy a mi szervezet- és tevékenységrendszerünket a más országokban dolgozó kollégák számára is hitelesen tudjuk képviselni, s hogy ne engedjünk teret az egyoldalú részinformációknak Magyarországon.

– *Ha már a megfogalmazásoknál tartunk, hogyan definiálnánk ma, 2005-ben a közművelődést?*

Borbáth Erika: Az 1997-es CXL. sz. törvény, ez szépen összefoglalja a közművelődés tartalmát.

A hangsúlyt én magam a közművelődés vonatkozásában a művelődési folyamatra helyezem, amelyben meghatározó a közösség, a közösségi érdek és az általuk képviselt érték. A feladatok mindig helyben valósulnak meg, amelyekhez segítséget adhatnak a megyei és az országos hatáskörű intézmények. De nem vonható ki ebből a feladat megvalósításból sem az állam, sem pedig az önkormányzat. Állami felelősség abban a vonatkozásban, hogy törvényt, jogszabályt alkot, amelyek alapján támogatja – normatíva, központi pályázatok formájában – a helyi, kistérségi, megyei, regionális és országos hatókörű célkitűzéseket. Ebben nekünk, a Magyar Művelődési Intézet munkatársainak is fontos szerepünk van, részben azért, hogy információink, háttérintézményi feladataink révén együttműködünk a fenntartó és más ágazati minisztériumokkal a szakmai érdekek érvényesítésében, a NKÖM által meghirdetett pályázatok bo-

10 ÉVES A SZÍN – KÖZÖSSÉGI MŰVELŐDÉS

nyolításában, monitoringjában, hogy képesek legyünk fogadni azokat a forrásokat, amelyeket akár az Európai Unió is biztosít. A helyi önkormányzatoknak pedig az a felelőssége, hogy segítsék a helyben élő polgárok közösségeit, biztosítsák a lehetőséget önmegvalósításra, szórakozásra, a település kulturális hagyományainak ápolására.

– *Lehetségesnek tartod, hogy a jövőben az intézmények szerepét egyre inkább a civil szervezetek ill. a civil kezdeményezések vegyék át?*

Borbáth Erika: Nem gondolom, hogy a kizárólagosságra kell törekedni, én úgy vélem, hogy a kettő együtt létezik. Ahogy azt már kifejtettem, a szervezeti struktúráról nem a szerint kell dönteni, hogy mit akar személyesen a polgármester vagy bárki a településen, hanem a szerint, hogy helyben mi biztosítja a leg szélesebb körű közösségi szolgáltatást. Lehet ez egy nagyon jól működő intézmény, lehet ez egy nagyon jól működő egyesület, lehet ez egy olyan vállalkozó, aki kiváló lehetőségekkel szervezi az eseményeket, de az biztos, hogy kell egy hely, amely lehetőséget biztosít a lakosságnak a szórakozásra, a képzésre, a közösségi összejövetelre. Ennek a fenntartása, működtetése elsősorban az önkormányzat feladata. Azt gondolom, az a legfontosabb, hogy helyben kell kialakítani és megfogalmazni a leghatékonyabban működő szervezeti formát. Nekünk meg az a feladatunk az Intézetben, hogy felkutassuk ezeknek a szervezeti formáknak az előnyeit-hátrányait, felkutassuk a lehetőségeit, hogy pl. egy kulturális vállalkozás képes-e egy ezer lelkes településen az alapszolgáltatást biztosítani. Meggyőződésem, hogy nem. Nem, mert ma Magyarországon az ezer lelkes kistépülésen nagyon sok a munkanélküli, nagyon sok a nyugdíjas, a programoknak nincs fizetőképes közönsége. Az ilyen településen talán a képzésnek van létjogosultsága. Természetesen nem vállalkozói formában, hanem sokkal inkább egy szociális alapon szerveződő felnőttképzésnek, ami segíthet, hogy az emberek megtalálják a helyüket. A másik kérdés, hogy a civil szervezetek képesek-e, s milyen feltételek mellett képesek működtetni a településen a szakmai szolgáltatást, működtetni az intézményt. Számos megoldási lehetőség van, de a döntést – hangsúlyozom – mindig csak helyben lehet meghozni. Nekünk pedig az Intézetben szolgáltatnunk kell az általánosítható tapasztalatot, be kell mutatnunk a sikeres és kevésbé eredményes helyi gyakorlatot.

Meggyőződésem, hogy a közművelődés, közösségi művelődés sokszínűsége megtalálja az adekvát szervezeti kereteket. Fontos azonban, hogy ne a XX. század első felében kétségtelen hatékony modellként akarjuk újrachonosítani az egyesületeket, de hasonlóan fontos, hogy a XXI. század első évtizedében a folytonosság megtartása mellett legyünk képesek az intézményi működés díszfunkcióit is levetkőzni, s a helyi értékek és érdekek mentén szerveződni.

– *Milyen fórumot talál erre az Intézet?*

Borbáth Erika: Szerencsére számosat. Egyrészt konzultációkat, azok napiak és rendszeresek, másrészt konferenciákat szervezünk, harmadrészt a megyék, a régiók szerveznek konferenciákat, ahová meghívják az Intézet munkatársait. Információink elérhetőek a mmi.hu honlapon és a SZÍN-en keresztül, az ERIKANET-en, továbbá kiadványokat jelentetünk meg. Gyakorlatilag minden kommunikációs csatornán jelen vagyunk, s igyekszünk folyamatosan jelen lenni.

– *A 10. évfordulóját ünneplő SZÍN szerepe is változott az utóbbi években, hangsúlyosabbá vált a műhely-munka.*

Borbáth Erika: Bízom abban, hogy szellemi műhelyként, információcsatornaként egyre több mindenkihez eljut. Nyilvánvaló, hogy ennek érdekében azokra a kérdésekre kell irányítsuk a figyelmet, ami a kollégáinknak is fontos. Szép ideál, hogy mindenkinek az érdeklődése alapján lehet információt biztosítani, de a lap olvashatóságát jelentősen befolyásolhatja, ha szakmai érdekek is megjelennek, tehát hogy mit lehet az írásközből, a cikkek közül hasznosítani. Ha olyan információt kap az olvasó, amit azon a településen, ahol ő dolgozik, be tud építeni az érvrendszerébe, esetleg ötletet merít abból, hogy mások milyen irányban gondolkodnak, ha kapcsolatot szervezhet a szakemberek között, akkor mindig több olvasója lesz a lapnak. Fontos feladata lehet a SZÍN-nek, hogy ötletet adjon, segítsen. Sokszor a színes, apró híreknek – amik a sokféleséget mutatják – is figyelemfelhívó szerepük lehet.

– *Új feladat a Szín-nek: szolgáltatasson, akár enyhén „bulvárosodva”?*

Borbáth Erika: Véleményem szerint a szakmai színességet kell megmutatni. Erre pl. az apró hírek is nagyon alkalmasak lehetnek. De a hangsúlyt mindig a szakmai tartalomra és hitelességre helyezem. Fontos, hogy megjelenjenek tanulmányok, de az is fontos, hogy leírások, történetek, szakmai életutak is jelenjenek meg lapunkban. Hajlamosak vagyunk arra, hogy mindenben a rosszat, a problémát lássuk meg. Ez elveszi a sikereink örömét is. Szeretném, ha a Színben megjelenő pozitív példák és sikerek erőt és kitartást adhatnának a kollégáknak az általánosításra is alkalmas tanulságok mellett.

– *10 év múlva?*

Borbáth Erika: Sok megoldásra váró feladatunk van. Igazán sikernek azt tartanám, ha tíz év múlva a most fiatalok, pályakezdek – mondhatni a szakmai harmadik generáció tagjai – tudatosan vállalkoznának az általánosítható tapasztalatokra, amelyek most jelen vannak a szakmai közéletünkben, megoldásokat hozzanak, és mutassanak alternatívákat. Ilyenek például, hogy természetes legyen a sokszektorúság; a művészeti mozgalmak önkifejezést, kreativitást erősítő, személynépszerűítő szerepe; hogy az EU-ban felmutathatók legyenek a települések, közösségek értékei. Természetesen ehhez szükség van arra, hogy a műhelyviták és a tapasztalatok leírása mellett ki tudjunk építeni egy eredményes iskolarendszeren kívüli felnőttképzési szervezetrendszerrel, hogy a helyi értékek megjelenéséhez segítséget biztosítsunk, hogy együttműködjünk a kistérségi fejlesztések megvalósításában. Természetes, hogy feladatainknak ki kell terjedni a magyarországi kisebbségek kulturális tevékenységére és a határon túli magyarok közösségi művelődésének elősegítésére is.

– *Ma is valold, hogy ez egy olyan szakma, hogy itt, aki egyedül csinál valamit, az valójában semmit sem csinál?*

Borbáth Erika: Így van! 2004-ben az MMI átszervezése során új feladatokat fogalmaztunk meg, pl. a felnőttképzés kiterjesztését, kutatási feladatok megvalósítását, megjelent tevékenység-

günkben a tudatos regionális, kistérségi feladatellátás, az információrendszer kiépítése. Csakis az intézeti munkatársakkal együttműködve érhetünk el eredményeket. Úgy látom, hogy az a munka, amit 2004-ben elkezdtünk, nagyon jó szakmai visszhangra talált. Ugyanakkor nem csak az intézetben dolgozó szakemberekkel kell a feladatainkat megoldani, hanem annak a holdudvarnak a tagjaival, akik kistelepüléseken, városokban vagy a megyei intézményekben dolgoznak. Meggyőződésem, hogy nagy a felelősségünk, és ennek súlyát a szakmában dolgozó kollégáknak közösen kell vállalni. De hogy a hangsúlyok 10 év múlva hova kerülnek, azt a 10 év múlva életteret biztosító társadalmi-gazdasági környezet fogja meghatározni. Szerepünk nekünk abban lehet, hogy minél komfortosabbá tegyük azt.

Természetesen tervezhetjük, terveznünk kell, hogy a kutatási tevékenységünk még teljesebb legyen, hogy a felnőttképzés nagyobb hangsúlyt kapjon a szakmai munkában, hogy a bolognai, illetve lisszaboni folyamat eredményeképpen a felnőtt lakosságnak a tanulás helyszínére való utazása ne legyen több egy óránál; hogy hatékony és eredményes szakmai kommunikációs rendszert építsünk ki.

Ehhez persze az kell, hogy a közművelődésben dolgozó szakember kollégáinkat fel tudjuk készíteni a munkaerőpiaci képzésre, ill. annak megszervezésére, vagy a nyelvképzés megszervezésére, művészeti csoport vezetésére, a tudatos fejlesztő munkára. Mindig megtartva azt a szempontot, hogy az a közeg, amiben mi dolgozunk, az nem mindig a leggazdagabb, és nem mindig az a közeg, amelyiknek nem okoz gondot, ha 150-200 km-t kell utaznia egy színházba vagy egy hangversenyre. A közösségi művelődés célközönsége egyre hangsúlyosabban a magyarországi közép- és leszakadó réteg, lehetőségeiket munkánk eredményeként kell megerősíteni.

– Végül egy személyes kérdés. 10 évvel ezelőtt, amikor az Intézetbe kerültél, kicsit bánatosan beszéltél arról, hogy ellentétben Veszprémmel, ahol mindenki ismert, itt, az Intézet környékén milyen ritkán találkozol ismerősökkel. Változott-e, azóta a Fő utca?

Borbáth Erika: Budapest nagyváros, az utcán nem biztos, hogy ismerősökbe kell botlani, ámbar a Fő utcán nyilván egyre több ismerőssel találkozom. Az ember számára otthonosság érzést ad az, hogy eltölt egy munkahelyen 10 évet, és szereti a munkáját, hogy tisztességes emberi és szakmai kapcsolatokra törekszik.

S van még egy nagyon fontos dolog, amiről eddig nem beszéltem, a Magyar Népművelők Egyesületében végzett munkám, amely nagy erőt és személyes komfort érzetet ad nekem.

Az egyesületben szakmai értékeket képviselünk, és szakmai érdekeket védünk. Más a szerepe az egyesületnek és más az intézetnek. Az egyesületben az egyik hangsúlyt a szakmai közösség építésére, fenntartására helyeztük. Ennek a feladatnak egyik példája az évente megrendezett Vándorgyűlés, amelyen 400-450 kolléga van együtt, egész nap vitatkozunk, előadásokat hallgatunk, de az az önfeledt, jó érzés, amit a kollégák este a közös beszélgetések vagy közös táncolások során mutatnak, az valami fantasztikus. Ilyenkor, ha tehetem, megpróbálom egy kicsit távolabbról is nézni az egybegyűlteket, s mindig azt érzem, hogy jó ebben a csapatban lenni, mert akik így tudnak három napon át együtt beszélgetni és együtt szórakozni, abban a csapatban sok erő van, és ez az erő minden nehézségen tovább visz bennünket.

– Jó ezt hallani.

Borbáth Erika: Abban bízom, hogy ez a csapat 10 év múlva is ilyen lesz, 10 évvel ezelőtt is ilyen volt.

– Úgy legyen. Köszönöm a beszélgetést.

Tikász Mariann

